

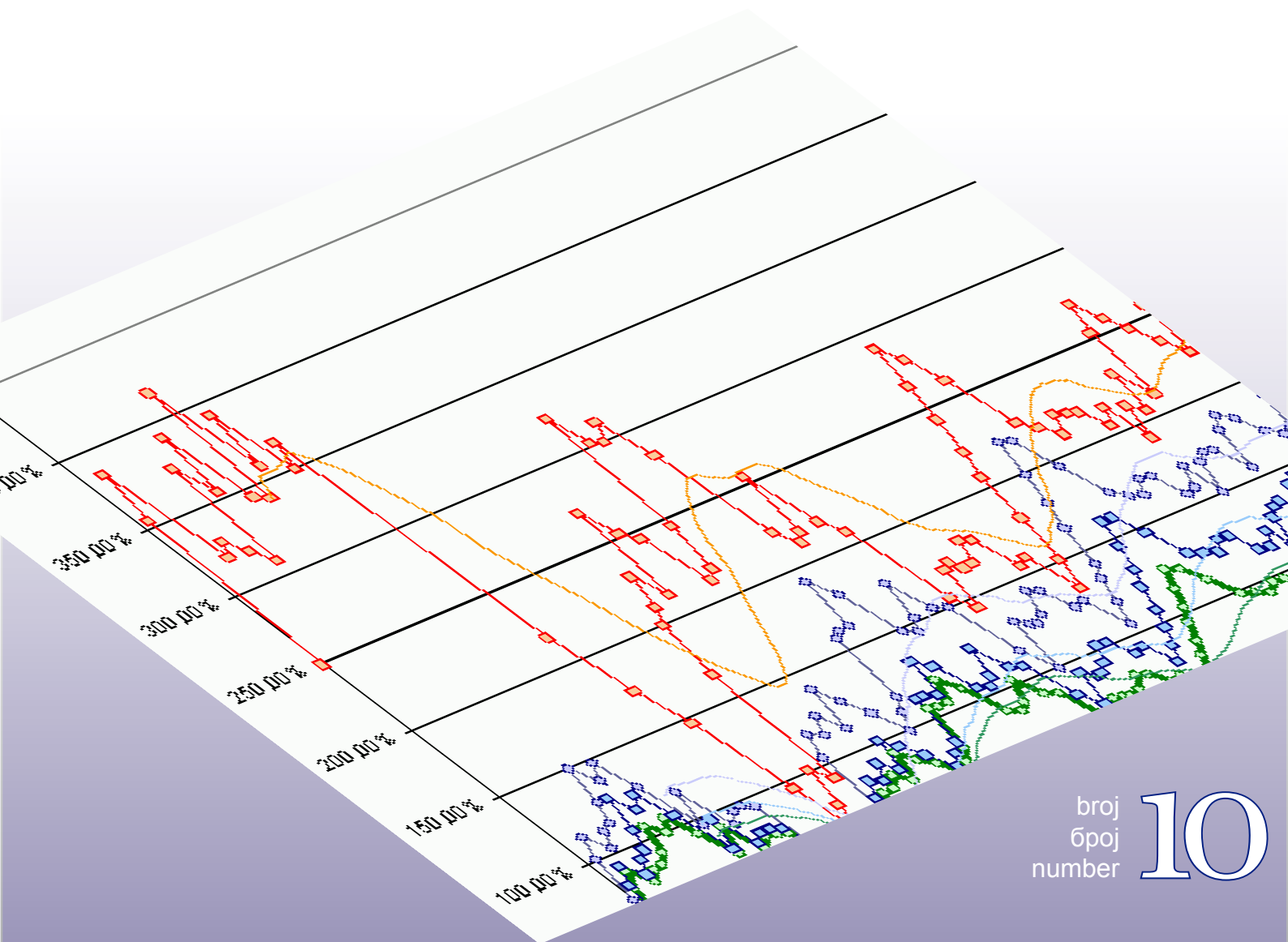
Bosna i Hercegovina
Odjeljenje za makroekonomsku analizu
Upravnog odbora Uprave za indirektno-
neizravno oporezivanje

Босна и Херцеговина
Одјељење за макроекономску анализу
Управног одбора Управе за индиректно
опорезивање

Macroeconomic Unit of the Governing Board of the Indirect Tax Authority

Oma Bilten

broj
број
number

10

• Maj 2006 • **Svibanj 2006** • Maj 2006 • May 2006 •

Uz ovaj broj...

Mjesec svibanj je obilježila rasprava o prvim efektima PDV-a u BiH. Na naše zadovoljstvo veliki broj domaćih i inozemnih institucija je pažljivo analiziralo izvještaje o efektima primjene PDV-a u prvom kvartalu 2006.g. koje smo objavili u prošlom broju biltena. Da bi ovi ohrabrujući rezultati fiskalne reforme u BiH bili održivi potrebno je izgraditi analitičke kapacitete i osposobiti upravljačku strukturu fiskalnih vlasti u BiH. Međunarodna zajednica je prepoznala da je sada pravo vrijeme da svojim fondovima i na bilateralnoj osnovi podrži dosadašnje rezultate i potpomogne izgradnju održivog fiskalnog sustava i politike u BiH što treba garantirati fiskalnu i makroekonomsku stabilnost zemlje.

U sklopu stalne rubrike našeg biltena rezentiraćemo vam analizu naplate neizravnih poreza u mjesecu travnju sa usporedbom istim razdoblje 2005.g. Prihodi od nafte i naftnih derivata najvažniji su izvor prihoda od neizravnih poreza. Kretanje naplate ovih prihoda je vrlo nestabilno jer ovisi o nekoliko parametara, u prvom redu promjene cijena nafte na svjetskom tržištu. Odjeljenje je izradilo analizu utjecaja kretanja cijena nafte i naftnih derivata na naplatu prihoda na uvoz.

Kao i do sada Bilten Odjeljenja je otvoren za sve institucije i međunarodne projekte koji rade na reformi javnih financija i ekonomskog sustava u BiH. Raduje nas da u ovom broju možemo izložiti komentar projekta USAID-GAP u svezi sa novim propisima kojima se regulira raspodjela javnih prihoda u entitetima.

Sukladno preporuci fiskalnih vlasti BiH i institucija Međunarodne zajednice veliki broj županija i općina blagovremeno dostavlja mjesečne podatke o prihodima i rashodima. Nastavljamo sa objavom konsolidiranih mjesečnih izvještaja za fiskalne operacije proračuna entiteta i jedinstvenog računa za mjesec travanj, a u ovom broju prvi put od uspostave sustava dajemo konsolidirane mjesečne izvještaje za opću vladu koji uključuju fiskalne operacije centralnih vlada (proračuna BiH, entiteta, Brčko Distrikta) i proračuna županija za prva tri mjeseca 2006.g. U skladu sa kompletnošću podataka na razini županija objavljujemo i konsolidirane mjesečne izvještaje za nekoliko županija Federacije BiH za prva tri mjeseca 2006.g.. Kompletnost podataka na razini županija razumijeva da su mjesečne podatke o prihodima i rashodima dostavili i županija i sve općine koje pripadaju županiji.

mr.sc. Dinka Antić
šef Odjeljenja – supervizor

Sadržaj:

Aktualno: Projekti podrške Odjeljenju	2
Naplata neizravnih poreza - travanj 2006.godine	3
Rast cijena nafte na svjetskom tržištu: utjecaj na uvoz i javne prihode u BiH	7
Raspodjela javnih prihoda u entitetima	11
Konsolidirani izvještaji: opća vlada	18
Konsolidirani izvještaji: opća vlada + županije	19
Konsolidirani izvještaji: županije	21
Iz aktivnosti Odjeljenja	23

preveo: Edin Smailhodžić

Aktualno: Projekti podrške Odjeljenju za makroekonomsku analizu – “Pomoć u pravo vrijeme”

Na ceremoniji upriličenoj 30. svibnja 2006.godine u Sarajevu predstavljena su dva važna projekta Međunarodne zajednice čiji je zajednički cilj jačanje fiskalne politike i analitičkih kapaciteta u Bosni i Hercegovini. U uvodnom obraćanju g. **Joly Dixon**, predsjedavajući UO UNO, naglasio je da pomoć Europske unije dolazi u pravo vrijeme. Napredak u reformi u sferi neizravnih poreza u svjetlu uspostave UNO i Upravnog odbora i uvođenja PDV-a je ogroman, no on mora postati održiv i institucije BiH moraju jačati.

Ambasador **Michael B Humphreys**, šef Delegacije Europske komisije u BiH, članovima Upravnog odbora UNO je ukratko predstavio osnovne ciljeve projekta i istaknuo da europsko partnerstvo zahtijeva uspostavu Fiskalnog vijeća i usvajanje procedura za njegovo efikasno funkcioniranje. To razumijeva i jačanje koordinacije ekonomskih politika na razini zemlje. Jačanje upravljačkih i analitičkih kapaciteta u sferi makroekonomije i fiskalne politike nije samo nužno u svjetlu procesa stabilizacije i pridruživanja nego predstavlja značajan signal inozemnim investitorima da u zemlji postoji razvijena, koherentna i stabilna ekonomska politika. Prilikom uručjenja ugovora o financiranju odjeljenjâ Upravnog odbora UNO Nj.E. **Werner Almhofer**, ambasador Vlade Republike Austrije u BiH, je naglasio da Europska unija pomaže uspostavi i jačanju fiskalnih kapaciteta u BiH putem fondova EU i kroz bilateralne sporazume između članica EU i BiH. Primjer potpore putem bilateralnih sporazuma jeste donacija Vlade Austrije Upravnom odboru UNO.

Mr. sc. **Ljerk Marić**, ministrica financija BiH, u ime vlasti BiH se zahvalila na značajnoj financijskoj i ekspertskoj podršci EU. Ministrica je istaknula da fiskalne vlasti u BiH žele unaprijediti fiskalnu politiku kako bi ona bila u funkciji održanja makrofiskalne stabilnosti i rasta i razvitka zemlje. U tom pravcu fiskalne vlasti će nastojati smanjiti javnu potrošnju, a ubrzati oslobađanje rastućih prihoda od poreza za njihovo korištenje u svrhu razvoja i zadovoljenja potreba građana i poreznih obveznika u BiH.

s lijeva: ambasador Humphreys, J. Dixon, ambasador Almhofer

Projektom, vrijednim 2 mil EUR, u naredne dvije godine predviđena je ekspertna pomoć konsultanata sa područja Europske unije Odjelu za makroekonomsku analizu kroz razvoj fiskalnih kapaciteta Odjeljenja i pomoć na uspostavi sustava mjesečnog izvještavanja svih razina uprave u BiH (države, entiteta, Brčko Distrikta, županija, općina i vanproračunskih fondova). Ugovorom između Vlade Republike Austrije i Upravnog odbora UNO predviđeno

financiranje aktivnosti Odjela za makroekonomsku analizu i uspostave Sekretarijata Upravnog odbora u iznosu od 225,000 EUR. U naredne dvije godine u okviru projekta financiraće se zapošljavanje ključnog osoblja ovih odjela, nabavka kapitalne opreme, kao i transfer znanja i programi obuke za potrebe Odjela za makroekonomsku analizu. Obuku će voditi eksperti za fiskalne financije iz Ministarstva financija Austrije.

Naplata neizravnih poreza – travanj 2006. godine

(pripremila: mr. sc. Dinka Antić)

Uvod: Primijenjena metodologija

Analiza naplate neizravnih poreza temelji se na podacima o:

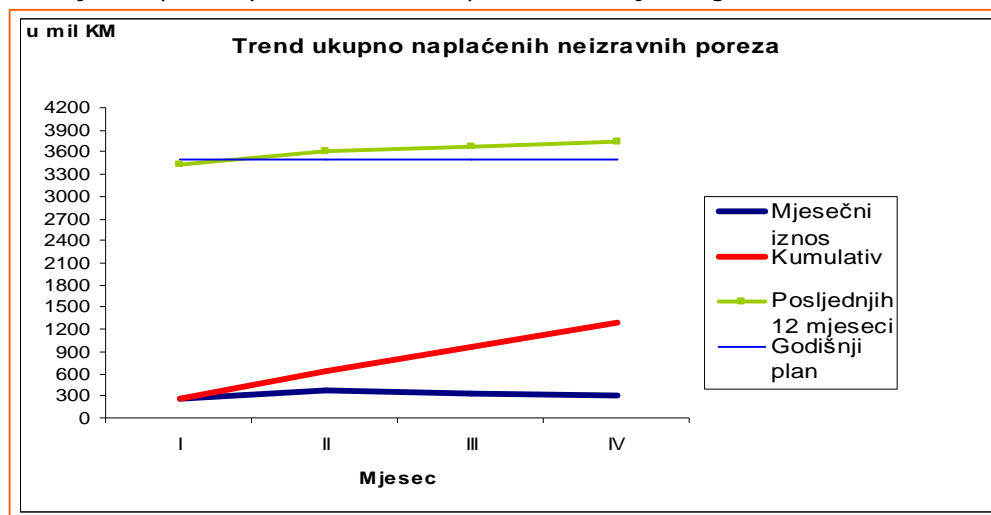
- neto gotovinskom toku na jedinstveni račun UNO¹
- ukupnoj naplati neizravnih poreza bez obzira na razinu vlade koja je izvršila naplatu (UNO ili entitetske vlade)²

Mjesec travanj je drugi mjesec u ovoj godini u kojem imamo zaokružen ciklus PDV-a, i naplatu svih vrsta prihoda od PDV-a (na uvoz, po PDV-e prijavama, ostalo) i isplaćene povrate izvozniciima koji je prijavljen u prijavi iz veljače.

A. Analiza ukupne naplate:

U travnju 2006. godine na jedinstveni račun je naplaćeno ukupno 313 mil KM neizravnih poreza u neto iznosu ili za 19% više nego u istom mjesecu 2005.g.

Za četiri mjeseca 2006.godine naplaćeno je ukupno 1,279 mlrd KM neizravnih poreza u BiH ili za 35% više nego u istom razdoblju 2005.g. Pri tome je UNO naplatila 1,121 mlrd KM ili 88%, a entitetske uprave blizu 158 mil KM ili 12%. Ovo predstavlja 32 % godišnjeg plana naplate UNO, odnosno 35 % godišnjeg plana naplate neizravnih poreza za cijelu BiH³ za 2006. Kretanje ukupne naplate neizravnih poreza dano je na grafikonu 1:

Grafikon 1.

¹ Bruto naplatu PDV-a čini naplata PDV-a na uvoz, naplata po PDV-e prijavama i drugi slučajevi jednokratne ili prisilne naplate PDV-a. Neto naplata PDV-a se dobije nakon umanjenja bruto naplate za iznos isplaćenog povrata. Prihodi od ostalih neizravnih poreza su umanjeni za iznose ostalih povrata sa jedinstvenog računa.

² Više o problemu izvještavanja o naplaćenim neizravnim porezima u prvoj godini PDV-a u Biltenu br. 7

³ Plan naplate neizravnih poreza u 2006.g. iznosi 3,653 mlrd KM, od čega 3,503 mlrd KM na jedinstveni račun UNO. Plan naplate je usvojilo Fiskalno vijeće BiH u oktobru 2005.g. Više o tome u Biltenu br. 3.

B. Analiza po vrstama prihoda:

U travnju je nastavljen trend pada prihoda od carina i carinskih pristojbi. U odnosu na isto razdoblje siječanj-travanj 2005.g. naplaćeno je manje prihoda od carina za 10,64%, što je uglavnom rezultat primjene Ugovora o slobodnoj trgovini koji je u određenoj mjeri bio suspendiran u većem dijelu prošle godine⁴. Nastavlja se trend rasta prihoda od trošarina, te rast na razini osmatranog razdoblja iznosi 10% u odnosu na isto razdoblje 2005. godine. Promatrano u odnosu na ožujak u travnju je zabilježen nagli rast trošarina na naftu i derivate i na uvozno pivo, što je rezultat velikog porasta količinskog uvoza u odnosu na ožujak, i to za 29% više nafte i derivata i za 39% više pića. Treba napomenuti da je tempo rasta vrijednosti uvoza ovih roba nešto sporiji u odnosu na rast uvezenih količina. Isto tako, evidentan je pad trošarina na domaći duhan i prerađevine u mjesecu travnju. Međutim iz podataka za prva četiri mjeseca uočava se dvomjesečni ciklus pada i rasta trošarina te se može pretpostaviti da je naplata domaćih trošarina na cigarete povezana sa ciklusom proizvodnje i prodaje.

Usporedba naplate PDV-a i poreza na promet moguća je jedino na ukupnoj razini bez obzira na razinu vlade koja je naplatila porez. Da bi se uporedila naplata PDV-a u 2006. sa naplatom poreza na promet u 2005. nužno je na naplatu PDV-a dodati naplatu zaostalog poreza na promet na entitetskim računima u 2006.g.⁵ Može se zaključiti da je u travnju 2006.g. došlo do blagog pada prihoda od PDV-a za 9,2 mil KM ili 4,5%. Razlozi za blagi pad u naplati PDV-a mogu se naći u:

- (i) povećanju isplaćenog povrata izvoznicima,
- (ii) neplaćanju prijavljenih obaveza po osnovu PDV-a⁶.

U toku mjeseca svibanja UNO će poduzeti prve akcije prisilne naplate dugova po osnovu neplaćenog PDV-a.

Posmatrano na razini razdoblja od četiri mjeseca struktura naplate PDV-a/poreza na promet izgleda ovako:

u mil KM			
vrsta prihoda	nadležnost	iznos	% udjela
PDV	UNO	668.183	79.79%
PP trošarinskih proizvoda	UNO	11.450	1.37%
	UNO ukupno:	679.633	81.16%
PP ostali proizvodi i usluge	PU entiteta i BD	157.803	18.84%
	UKUPNO	837.436	100.00%

Ukoliko bi željeli napraviti usporedbu sa naplatom poreza na promet u BiH u 2005.godini (kojeg su naplatile UNO, entitetske porezne uprave i Brčko Distrikt) potrebno je na iznos PDV-a i poreza na promet trošarinskih proizvoda naplaćenog od strane UNO dodati i entitetsku naplatu poreza na promet u 2006.godini. Ukupno je naplaćeno poreza na promet i PDV-a do kraja travnja 2006.g. 837,4 mil KM. To predstavlja čak 63% više nego što je naplaćeno poreza na promet u BiH u 2005. godini.

⁴ Kad je u pitanju uvoz određenih proizvoda iz Hrvatske i Srbije i Crne Gore.

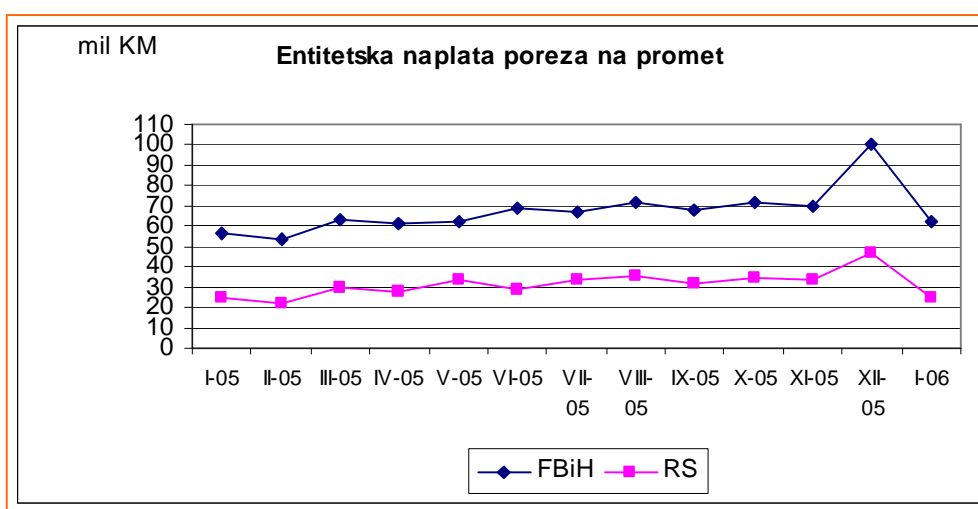
⁵ Više o metodologiji za komparativno izvještavanje o naplati neizravnih poreza u 2006.g. u Biltenu br. 7

⁶ Na dan 25.4.2006. ukupni dugovi obveznika po osnovu PDV-a su iznosili blizu 25 mil KM. Za usporedbu krajem ožujka dugovi su znosili 11,4 mil KM. Registrirano je 3,741 dužnika, od kojih 153 obveznika duguje 66% ukupno duga.

C. Naplata zaostalog poreza na promet u 2006. godini

Vrlo visoka naplata zaostalog poreza na promet zavrjeđuje posebnu pozornost. Prema dostupnim podacima za četiri mjeseca 2006.g. porezne uprave Federacije BiH i RS, te uprava prihoda Brčko Distrikta su naplatile oko 158 mil KM zaostalog poreza na promet iz 2005.godine. Zanimljivo je da je naplata zaostalog poreza na promet u siječnju 2006. godine veća u oba entiteta nego u siječnju 2005.godine, te čak veća i od naplate i nekim drugim mjesecima u 2005.godini, iako je poznato da su mjesec siječanj i veljača redovno „najsiriromašniji“ mjeseci kad su u pitanju neizravni porezi. Ovo je još više iznenađujuće zato što bi naplata u siječnju 2006.godine trebala da obuhvati samo uplatu poreza na promet iz posljednjeg tjedna prosinca 2005.

Ovo kretanje je vidljivo na grafikonu 2:

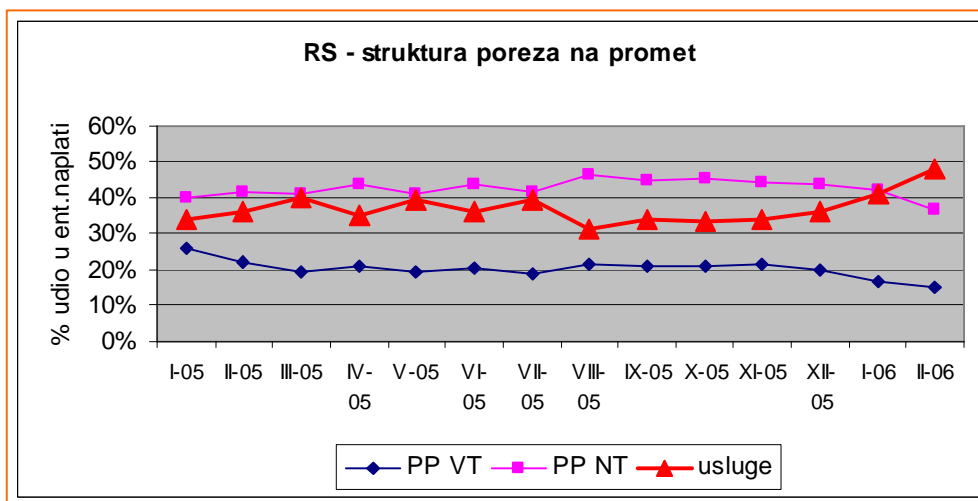
Grafikon 2.

Prema važećim propisima u 2005.godini porez na promet se uplaćivao svakih 7 dana. Moglo se očekivati da će se u 2006.godini naplatiti zaostali porez na promet po prijavama iz posljednje nedjelje prosinca kao i odloženo plaćanje poreza na promet na usluge na koje su imale pravo komunalna javna poduzeća (do 90 dana) i poduzeća koja kontinuirano isporučuju usluge. Međutim, ovi razlozi ne mogu u potpunosti objasniti visoku naplatu poreza na promet u siječnju 2006.godine koja premašuje naplaćeni porez na promet u siječnju 2005.godine po istom osnovu u oba entiteta.

Zanimljivo je pogledati strukturu naplaćenog poreza na promet. U 2005.godini u nadležnosti entiteta je bila naplata:

- poreza na promet proizvoda - viša tarifa (PP VT) od 20% (osim poreza na promet na trošarinske proizvode koji je bio u nadležnosti UNO),
- poreza na promet na ostale proizvode - niža tarifa (PP NT) od 10% i
- poreza na promet na usluge od 10%.

Iz dostupnih podataka o strukturi poreza na promet naplaćenog u RS može se zaključiti da je struktura naplaćenog poreza na promet u 2006.g. znatno pomjerena u korist poreza na promet na usluge.

Grafikon 3.

Ovo nam šalje poruku da je dio usluga koje su trebale biti isporučene u 2006.godini fakturiran u 2005. godini sa 10% poreza na promet kako bi se izbjegla viša stopa PDV-a od 17%. Isto tako, u strukturi poreza na promet u siječnju primjećuje se relativno visok udio poreza na promet na proizvode niže tarife i pad udjela ostalih proizvoda više tarife. I ovdje se može zaključiti da je i dio enormnog uvoza proizvoda niže tarife prodao / fakturirao do kraja prosinca 2005. godine da bi se izbjegla viša stopa PDV-a.

Prema odredbama Zakona o PDV-u svi obveznici su trebali izdati fakture na sve isporuke dobara i usluga izvršene do 31.12.2005. i obračunati porez na promet. Krajnji rok za uplatu poreza na promet iz fakturirane realizacije na dan 31.12.2005.godine je 30.6.2006.godine. Stoga, u mjesecu lipnju možemo očekivati još priliva poreza na promet iz redovnih aktivnosti iz 2005.godine, a poslije toga samo priliv kroz prinudnu naplatu dugova po osnovu poreza na promet.

D. Zaključak:

I pored izuzetno dobrih rezultata u naplati neizravnih poreza, a pogotovo PDV-a, blagi pad u naplati PDV-a u travnju je potvrda iskustva drugih zemalja da u prvoj godini prihodi od PDV-a osciliraju i da su dosta nestabilni. To treba da bude razlog za dodatani oprez na strani korisnika raspodjele u svezi sa trošenjem viška prihoda koji je rezultat uvođenja PDV-a.

Rast cijena nafte na svjetskom tržištu: utjecaj na uvoz i javne prihode u BiH

(pripremio: Ognjen Đukić, makroekonomista u Odjeljenju)

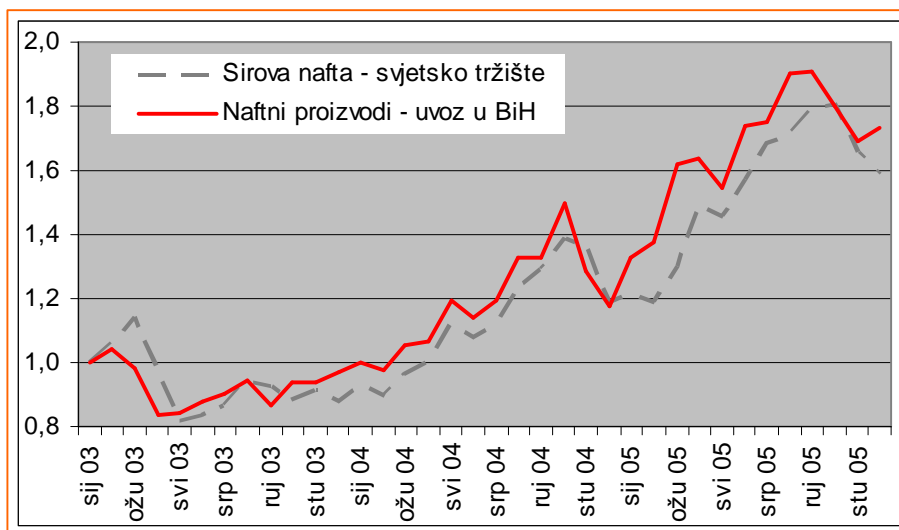
Nafta na svjetskom tržištu

Cijene nafte na svjetskom tržištu su u protekle dvije i po godine zabilježile gotovo konstantan rast. Cijena nafte je usko vezana za odnos između ponude i potražnje kao i za očekivanja o budućim odnosima između ova dva elementa. Historijski promatrano, najdramatičniji skokovi cijene nafte su vezani za poremećaje na strani ponude. Primjeri takvih poremećaja su ratni sukobi na Bliskom Istoku, kao što su ratovi između Izraela, Sirije i Egipta (1973-1974) i Irana i Iraka (1980-1988). Utjecaj ovih događaja na cijenu nafte se može ilustrirati činjenicom da se u 1974. godini cijena sirove nafte gotovo učtverostručila u odnosu na 1972. godinu, a u razdoblju 1978-81 još dodatno uduplala, što je predstavljalo jedan od glavnih inicijatora recesije svjetskog gospodarstva 70-tih.

Posljednji svjetski porast cijena nafte, za koji možemo reći da još uvijek traje, se objašnjava sa više različitih faktora kao što napad SAD-a na Irak (2003), smanjenje proizvodnih kvota zemalja OPEC-a (2003 i 2004), uraganske oluje koje su ometale proizvodnju nafte (2004), zaoštavanje tenzija na Bliskom Istoku kao i ubrzano rastuća potražnja za naftom azijskih zemalja. Ipak, današnja svjetska ekonomija se smatra dosta otpornijom na ovakve energetske cjenovne šokove što dokazuju relativno manji ekonomski i cjenovni potresi u odnosu na 70-te godine. Ova „otpornost“ se obično objašnjava razvojem novih fleksibilnijih tehnologija koje su u manjoj mjeri ovisne o jednom izvoru energije kao i stečenim iskustvima o tome kako reagirati na ovakve vrste šokova.

Uvoz nafte u BiH

Gotovo da i ne treba spominjati da Bosna i Hercegovina nije u mogućnosti da utječe na visinu cijene naftnih proizvoda na svjetskom tržištu. To se jasno može vidjeti na Grafikonu 4 koji upoređuje kretanje cijene nafte na svjetskom tržištu sa uvoznom cijenom u BiH. Iz navedenog grafikona se vidi kako uvozna cijena nafte u BiH blisko prati shemu kretanja cijene na svjetskom tržištu.

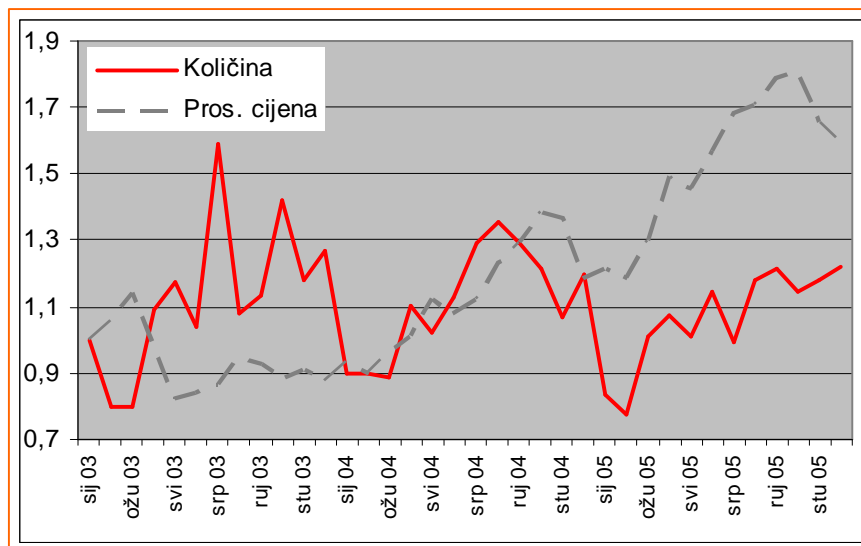

Grafikon 4. Indexi cijena⁷ nafte, 2003=1

Izvor: Organizacija zemalja izvoznika nafte (OPEC) i Uprava za neizravno oporezivanje BiH

⁷ Podaci za sirovu naftu sa svjetskog tržišta su predstavljani sa OPEC Refence Basket Price koju čini cjenovni prosjek grupe različitih vrsta nafte, dok je cijena nafte pri uvozu u BiH cijena koja ne uključuje pristojbe.

Rast cijene nafte je svakako imao utjecaja na kretanje količine uvoza naftnih proizvoda u BiH. Grafikon 5 prikazuje odnos kretanja cijene i količine uvoza nafte i sugerira postojanje tzv. negativne cjenovne elastičnosti u smislu da visoke cijene destimuliraju potrošnju nafte a samim tim i uvoz u BiH. Pri donošenju bilo kakvih zaključaka o veličini utjecaja cijene nafte na njen uvoz treba biti veoma oprezan jer postoje i drugi faktori koji utječu na količinu uvoza nafte u BiH, kao što su sezonske fluktuacije uvoza i rast BDP-a.

Grafikon 5. Uvoz nafte⁸ u BiH, indexi, 2003=1
Izvor: Uprava za neizravno oporezivanje BiH

U sklopu ove analize urađene su korekcije podataka da bi se otklonili utjecaji sezone i rasta BDP-a pa je tako mjesečna vremenska serija uvoza desezonirana primjenom metode X12 pomjerajućih prosjeka a onda korigirana za rast BDP-a. Korištene su sljedeće pretpostavke: 1) da sezonski utjecaji, rast BDP-a i uvozna cijena tri osnovna faktora koja utječu na količinu uvoza nafte, 2) da postoji jedinična elastičnost između kretanja BDP-a i količinskog uvoza nafte.

Nakon navedenih korekcija dobijen je koeficijent elastičnosti od -0,29953 koji nam govori da povećanje cijene nafte od 1% uzrokuje smanjenje uvoza od 0,29953%. Ovaj pokazatelj govori o relativno neelastičnom ali ipak značajnom utjecaju cijene nafte na količinu njenog uvoza. Prema tome, možemo zaključiti da je porast cijena na svjetskom tržištu imao za rezultat smanjenje potrošnje naftnih proizvoda u BiH. Veličina ovog učinka za 2005. godinu je procijenjena u rasponu od 70 do 95 tisuća tona uvoza manje u odnosu na uvoz koji bi se ostvario da su se zadržale cijene iz 2003. godine a svi ostali uvjeti ostali nepromijenjeni. Ovakav efekat nije specifičan samo za BiH već je to i karakteristika svjetske ekonomije. Značajniji porasti cijena izazivaju smanjenje potrošnje u kratkoročnom smislu, kroz trenutačne uštede, ali i u dugoročnom, kroz razvoj novih proizvoda sa manjom potrošnjom kao što su ekonomičniji automobili, unapređenja u toplotnoj izolaciji stambenih prostora, ali i razvoj novih, energetski fleksibilnijih tehnologija, obimnije korištenje alternativnih izvora energije, itd.

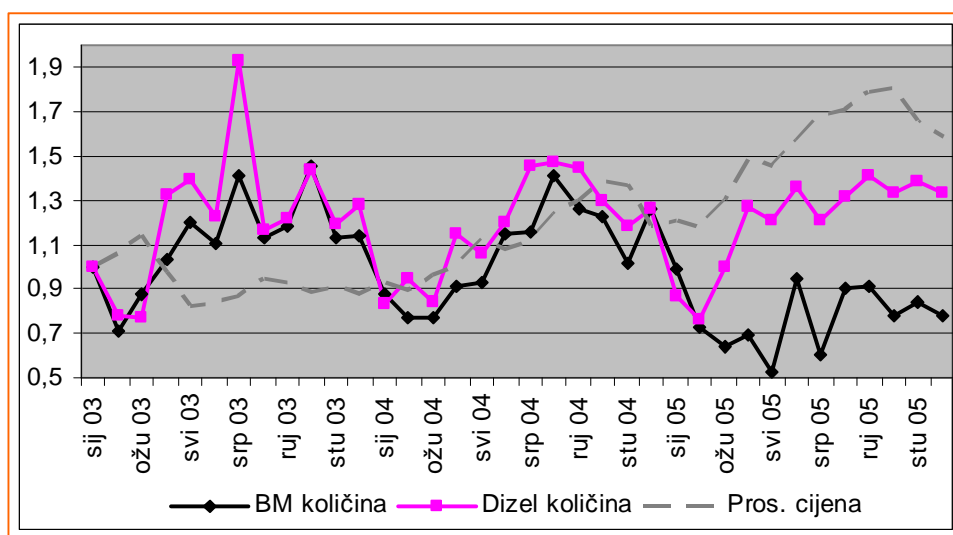
Interesanti rezultati u ovoj analizi su dobijeni nakon sprovođenja istih kalkulacija pojedinačno po grupama trošarinskih proizvoda: bezolovni motorni benzin (BMB), benzin

⁸ Tarifni broj 2710

motorni (BM), dizel i lož ulje. Naime, analiza je pokazala da ovi pojedinačni proizvodi imaju značajno različite koeficijente cjenovne elastičnosti:

- BMB: -0,29159
- BM: -0,96557
- Dizel: -0,15413
- Lož ulje: -0,28685.

Ovdje se može primijetiti da BM ispoljava najveću cjenovnu elastičnost (gotovo jediničnu), tj. da su količine uvoza ove grupe proizvoda najpodložnije utjecaju cijene, dok dizel pokazuje najnižu cjenovnu elastičnost. Jedno od mogućih objašnjenja ovog fenomena bi bilo da sa poskupljenjem nafte potrošači pribjegavaju ekonomičnijim vrstama pogonskog goriva kao što je dizel u odnosu na BM. Na taj način dolazi do postepene supstitucije između ova dva proizvoda pa se sa porastom cijene znatno sporije smanjuje potrošnja dizela. Na Grafikonu 3 je prikazano uporedno kretanje uvoza ova dva proizvoda.

Grafikon 6. Uvoz nafte u BiH, indexi, 2003=1

Primjetno je da u 2005. godini dolazi do razlaza između uvozne sheme BM-a i dizela. Teško je zaključiti da li je ovaj trend isključivo posljedica različitih reakcija na brz rast cijena ova dva proizvoda ili su i neki drugi uzroci koji nisu uzeti u obzir imali utjecaj u 2005. godini.

Efekat na javne prihode

Postavlja se pitanje kakav efekat je na javne prihode u BiH imao rast cijena nafte na svjetskom tržištu. Ova analiza je razmatrala utjecaj cijena nafte na sljedeće vrste prihoda: carine, trošarine, putarinu i porez na promet. Analiza se ograničava na efekte u 2005. godini, tj. u godini u kojoj je porast cijena nafte bio najizraženiji. Ona pokušava da da odgovor na sljedeće pitanje: Za koliko su javni prihodi od uvoza nafte u BiH manji ili veći u 2005. godini u odnosu na prihode koji bi bili ostvareni da su se cijene nafte zadržale na razini iz 2003. godine? **Rezultate ove analize je nužno uzimati sa oprezom i shvatiti samo kao okvirne procjene** s obzirom na ograničenost korištenih podataka, a samim tim i ograničenim brojem faktora uzetih u obzir, kao i korištenje određenih pretpostavki o čemo je više bilo riječi u prethodnom dijelu teksta.

Kao prvi korak pri analizi utjecaja cijena na prihode od uvoza nafte mogu se razdvojiti trošarine i putarinu sa jedne strane, kao pristojbe koje se vežu za količinsku jedinicu uvoza, a carine i porez na promet sa druge strane, kao pristojbe koje se naplaćuju o odnosu na

vrijednost uvoza. Nije teško zaključiti da porast cijena kroz smanjenje uvoznih količina ima negativan utjecaj na prihode po osnovu trošarina i putarina dok je kod carina i poreza na promet ovaj efekat pozitivan zbog samog povećanja cijena pa time i vrijednosti uvoza⁹.

Analiza je rađena pojedinačno po grupama proizvoda, BMB, BM, dizel i lož ulje, a rezultati su sumirani u Tabeli 1.

	u milionima KM				
	Carine	Putarina	Trošarine	Porez na promet	Ukupno
BMB	0,76	-3,14	-7,33	5,13	-4,57
BM	0,01	-2,85	-7,61	-1,93	-12,39
dizel	2,43	-5,27	-10,58	24,68	11,26
lož ulje	0,38	0,00	-3,66	4,23	0,95
Ukupno	3,58	-11,26	-29,17	32,11	-4,74

Tabela 1. Efekti porasta cijena (2003-2005) na prihode od uvoza nafte u 2005.g.

Iz tabele se može vidjeti da je, prema očekivanju, porast cijena pozitivno djelovao na prihode od carina i poreza na promet, dok je, sa druge strane, imao negativan efekat na prihode od putarina i trošarina. Takođe se može vidjeti da se naveden pozitivni i negativni efekti gotovo poništavaju, tj. da se ukupan negativan efekat po prihode procjenjuju na nešto manje od 5 mil. KM.

Takođe se može primjetiti da su prihodi od dizela imali najveći pozitivan efekat, koji proizilazi upravo iz njegove relativno niske cjenovne elastičnosti. Porast cijena je imao relativno nizak utjecaj na smanjenje uvoza dizela a time i nizak utjecaj na smanjenje prihoda od trošarina dok je isti porast cijena povećao vrijednosti uvezenog dizela a time i prihoda od poreza na promet. Sa druge strane, visoke cijene su imale najveći negativan efekat na prihode od BM-a upravo zbog njegove visoke cjenovne elastičnosti.

Može se reći da su projekcije prihoda od neizravnih poreza za 2006. godinu koje je uradilo Odjeljenje za makroekonomsku analizu u travnju ove godine u skladu sa rezultatima ove analize. Projekcija je uzela u obzir istorijski trend kretanja prihoda, njihovu sezonsku shemu kao i prihode za prva tri mjeseca tekuće godine. U skladu sa navedenim parametrima i uzimajući u obzir činjenicu da ne postoje signali da će cijena nafte na svjetskom tržištu promijeniti svoj trend u kratkom roku, projektovan je relativno nizak rast prihoda od trošarina na naftu od 3,7% u odnosu na 2005. godinu. Sa druge strane, očekuje se da će se pozitivni efekti porasta vrijednosti uvezena nafte prelići u prihode od PDV-a u narednom razdoblju i time, slično kao i u 2005. godini, anulirati negativne efekte po prihode od trošarina.

⁹ Pozitivan efekat na prihode od poreza na promet ne bi bio prisutan jedino u slučaju da je koeficijent cjenovne elastičnosti blizu ili manji od -1, što nije slučaj u BiH.

Raspodjela javnih prihoda u entitetima: "Zakon FBiH o raspodjeli javnih prihoda i amandmani na Zakon RS o proračunskom sustavu"

(pripremili: Tony Levitas, Jasmina Đikić, Brankica Lenić, USAID-GAP)

Uvod:

Tokom travnja 2006. godine, Federacija Bosne i Hercegovine (FBiH) je usvojila Zakon o raspodjeli javnih prihoda, a Republika Srpska (RS) amandmane na Zakon o proračunskom sustavu. Usvajanjem ovih zakona fiskalni sustavi u oba entiteta postaju transparentniji, predvidljiviji i pravičniji, a značajno se mijenja i način na koji se vrši raspodjela javnih prihoda u BiH.

U kolovozu 2004. godine, zajednički projekat USAID-a i Sida-e, Projekat upravne odgovornosti (GAP), započeo je suradnju sa ministarstvima financija FBiH i RS, članovima oba parlamenta i predstavnicima Saveza općina i gradova FBiH i Saveza općina i gradova RS, na izradi novih sustava financiranja pod-entitetskih razina vlasti u oba entiteta. Paralelno, u oba entiteta, formirane su radne grupe koje su radile na reformi financiranja. U radnim grupama su bile zastupljene sve zainteresirane strane, dok je GAP, kao tehnička podrška, prikupljao podatke i pripremao strateške opcije.

Osnovni cilj radnih grupa je bio da se iskoristi neophodnost pod-entitetske fiskalne reforme uzrokovane uvođenjem PDV-a kako bi se korigirali neki od problema postojećih sustava. Tačnije, namjere radnih grupa su bile uvođenje fiskalnog izjednačavanja za županije i za općine, usaglašavanje općinskih finansijskih sustava u svim županijama, i poboljšanje ukupne fiskalne pozicije općina. Radne grupe su, takođe, pošle od pretpostavke da će novi sustavi pod-entitetskog financiranja biti uvođeni u fazama tokom određenog vremenskog razdoblja, kako pod-entitetske vlasti ne bi prolazile kroz proračunske šokove nakon izmjene sustava financiranja između razina vlasti.

I. Financiranje između razina vlasti u FBiH prije uvođenja PDV-a

Sve do 2006. godine, pod-entitetsko financiranje u Federaciji se, u osnovi, svodilo na raspodjelu dvije vrste poreza, porez na plaću i porez na promet. U oba slučaja, Parlament je odredio osnovicu i stopu ovih poreza, ali je ukupni prihod od ovih poreza (100%) dodijeljen županijama, koje su zatim, u različitim udjelima dodijelile dio ovih prihoda svojim općinama. U prosjeku, oko 70 posto svih prihoda županija potječe od poreza na promet, 10 posto od poreza na plaće, dok oko 20 posto općinskih prihoda potječe od poreza na promet i oko 10 posto od poreza na plaće.

Ovaj sustav pod-entitetskog financiranja proizveo je nekoliko ozbiljnih posljedica po fiskalnu koherentnost i održivost Federacije. Prva od posljedica je bila da, zbog toga što su prihodi od poreza na plaće i poreza na promet u potpunosti dodijeljeni županijama po mjestu nastanka - na osnovu toga gdje je porez prikupljen - nije postojao mehanizam za preraspodjelu resursa od fiskalno jačih županija prema slabijima.

Nedostatak bilo kakvog mehanizma za fiskalno izjednačavanje rezultirao je veoma značajnim razlikama u prihodima i rashodima po stanovniku županija i općina. Na primjer, županija Sarajevo je imala preko četiri puta više prihoda po glavi stanovnika od Srednjobosanskog i od županije 10. Što je još gore, razlike u prihodima po stanovniku između općina su prelazile odnos 20 prema 1. Ove razlike značile su da mnoge pod-entitetske uprave svojim građanima nisu mogle pružiti kvalitetne usluge. Takođe, nedostatak fiskalnog

izjednačavanja je predstavljao i izravno kršenje Europske povelje o lokalnoj samoupravi, čiji je BiH potpisnik.

Drugi veliki problem izazvan ovakvim sustavom pod-entitetskog financiranja bio je to što je svaka županija dijelila različite udjele u prihodima od poreza na plaće i promet sa svojim općinama. Sa izuzetkom županije Sarajevo – koja nije dijelila prihode od poreza na plaće i promet sa svojim općinama, nego ih je, umjesto toga, financirala kroz godišnje određivane grantove – svaka županija je dijelila *različit udjel* od *raznih vrsta* poreza na promet sa svojim općinama. Kao rezultat, ne samo da je Federacija imala deset veoma različitih sustava financiranja lokalne samouprave, nego su ovi sustavi bili uglavnom izuzetno kompleksni, netransparentni i nepredvidljivi iz godine u godinu.

Treći problem izazvan načinom na koji su pod-entitetske vlasti bile financirane u Federaciji bio je to što su općine bile nedovoljno financirane. Ovo je najočitije u poređenju općinskih prihoda kao postotka bruto nacionalnog dohotka u Federaciji – 4.1 posto u 2003. godini – sa istom cifrom u drugim zemljama u kojima su općinama dodijeljene slične odgovornosti po pitanju rashoda. U Hrvatskoj, na primjer, ovaj postotak je iznosio 5.6 posto u 2003. godini, a u Srbiji preko 7 posto.

Konačno, uvođenjem Jedinštenog računa i implementacijom reformi značilo je da će najvažniji oslonac sustava pod-entitetskog financiranja u Federaciji – dijeljeni porez na promet – nestati 1. siječnja 2006. godine. Od 1. siječnja 2006. godine svi prihodi od neizravnih poreza prikupljaju se na jedinstveni račun.

Sustavom raspodjele sredstava sa jedinstvenog računa; prvo, BiH uzima svoj dio, a zatim se ostatak sredstava dijeli između RS, BD i Federacije na osnovu krajnje potrošnje. Međutim, ostaje pitanje, na osnovu čega, i pomoću kojih mehanizama bi Federacija "zamijenila" prihode od poreza na promet koje gube i županija i općine?

Ovo pitanje je bilo još urgentnije, jer je u isto vrijeme bilo i nemoguće i nepoželjno za Federaciju da raspodijeli sredstva sa Jedinštenog računa pod-entitetskim vlastima na osnovu krajnje potrošnje, kao što je urađeno između entiteta. Ovo je nemoguće zbog toga što bi praćenje krajnje potrošnje u županijama, da ne spominjemo općine, bio ogroman administrativni zadatak i za entitet i za poduzetnike.

U stvari, BiH je najmanja i vjerovatno, jedina zemlja na svijetu koja prati PDV na osnovu krajnje potrošnje. Jednako je važno napomenuti da bi proširenje ovog sustava praćenja prihoda, niže prema županijama i općinama bila noćna mora za porezne obveznike, kao i za UNO. Takođe, na ovaj način se ne bi mogao implementirati mehanizam fiskalnog izjednačavanja, a koji je neophodan u FBiH.

II. Objašnjenje ključnih članova Zakona

Člankom 6 ovog Zakona utvrđeni su procenti udjela u prihodima sa jedinstvenog računa koji pripadaju Federaciji; za Federaciju, županije, općine i Direkcije za ceste. Određivanje udjela u prihodima sa Jedinštenog računa garantuje svakoj razini uprave transparentan i predvidljiv iznos prihoda koji bi trebali rasti sa rastom ekonomije. Takođe, ovakav sustav raspodjele sredstava, obezbjeđuje prihode općina sa jedinstvenog računa izravno od Federacije, a ne, kako je bio slučaj sa porezom na promet, od županija. Primjena ovog zakona pomoći će harmoniziranju sustava financiranja općina u Federaciji.

Određivanje visine udjela, koji bi svaki razina uprave trebao dobiti sa jedinstvenog računa, izvedeno je na osnovu prihoda od poreza na promet u županijama i općinama u 2005.

godini. Nakon što je Fiskalno vijeće dalo projekciju prihoda na jedinstvenom računu u 2006. godini, i nakon što je izvršena projekcija državnog proračuna i proračuna Federacije za 2006. godinu, ove vrijednosti su pretvorene u procenat udjela Federacije sa jedinstvenog računa. Na bazi ovih podataka, udio županija je oko 51 posto a općina oko 6 posto.

Tokom procedure u Parlamentu udio općina je povećan na 8,42 posto, smanjujući udjele za Federaciju i Direkciju za ceste, s ciljem poboljšanja fiskalnih pozicija općina u FBiH. Pod pretpostavkom da će jedinstveni račun funkcionirati kako je predviđeno, dodatna 2 postotka sa jedinstvenog računa će povećati općinske prihode za oko 35 miliona KM i uvećati postotak općinskih prihoda koji potiču od neizravnog oporezivanja sa 20 na preko 25 posto.¹⁰

Članci 9 i 12 Zakona definiraju formule za određivanje načina na koji će županijski i općinski udjeli u prihodima sa jedinstvenog računa biti dodjeljeni pojedinačnim općinama i županijama. Primjenom ovako utvrđenih formula, postepeno se uvodi fiskalno izjednačavanje na oba razina vlasti. Formule za raspodjelu sredstava županijama i općinama su slične ali ne i identične.

Najvažniji kriterij u obje formule je procjenjeni broj stanovnika za svaku općinu i županiju. Ovaj pristup je u skladu sa praksama financiranja između razina vlasti u državama članicama Europske unije, a bazira se na činjenici da je broj stanovnika najbolja komparativna mjera za procjene rashoda lokalne uprave potrebnih za ispunjenje njenih nadležnosti. Zadnja procjena broja stanovnika koju je objavio Federalni zavod za statistiku će se koristiti u formulama, na način na koji se koristila, na primjer, pri raspodjeli prihoda od poreza na promet od trošarinske proizvode u 2005. Važno je napomenuti da su podaci o stanovništvu korišteni u ovakvim formulama u cijelom svijetu uvijek *procjena* jer se populacija konstantno mijenja zbog prirodnog priraštaja, mortaliteta i migracija.

Pedeset sedam posto županijskog udjela u prihodima sa jedinstvenog računa će biti raspodijeljeno prema županijama na temelju broja stanovnika županija, dok je odgovarajući postotak za općine 68 posto. Ukoliko jedinstveni račun bude funkcionirao kao što je projicirano, iznos će biti oko 185 KM po stanovniku za sve županije, i oko 40 KM po stanovniku za sve općine. Općine sa više od 60.000 stanovnika će dobivati dodatnih 20 posto po stanovniku zbog većih troškova vezanih za održavanje i unapređenje urbane infrastrukture. U ovom slučaju se koristi dodatni ponder ili koeficijent za urbane sredine u skladu sa praksom Europske unije.

Šest posto od županijskog udjela i pet posto općinskog udjela u prihodima sa jedinstvenog računa će biti raspodijeljeni pod-entitetskim vlastima na osnovu površine svake županije i općine. To je iznos od oko 1.900 KM po kvadratnom kilometru za županije i 280 KM po kvadratnom kilometru za općine. Kriterij za površinu se često koristi u formulama za raspodjelu kao ponder, imajući u vidu dodatne troškove osiguranja javnih usluga za udaljena i slabo naseljena mjesta.

Trideset sedam posto županijskog udjela i 20 posto općinskog udjela u prihodima sa jedinstvenog računa za Federaciju će biti raspodijeljeno na temelju broja učenika osnovnih i srednjih škola u svakoj županiji i u svakoj općini. Podaci o upisu učenika koji se koriste u ovoj formuli za 2006. godinu bazirani su na objavljenim podacima Federalnog statističkog zavoda za školsku 2005.-2006.godinu. Sa izuzetkom 2007. godine, ove podatke bi trebalo ažurirati svake godine koristeći podatke iz prethodne godine da bi se ažurirali podaci za

¹⁰ Predlagači zakona očekuju da će općine iskoristiti ovaj porast u prihodima da bi povećale razina kapitalnih investicija i/ili d aoptlate dugove dobavljačima, ali ne da povećaju plaće ili broj uposlenih.

sljedeću godinu (npr. podaci za 2006. godinu će se koristiti za ažuriranje za raspodjelu u 2008. godini).

Od 37 posto dodijeljenih županijama na osnovu broja upisanih učenika u škole, 24 posto će biti bazirano na broju učenika u osnovnim školama, a 13 posto na osnovu broja učenika u srednjim školama. Ovaj iznos je procjenjen na 740 KM za učenike osnovnih i 880 KM za učenike srednjih škola. U formulama za općine su se koristili samo podaci o učenicima osnovnih škola i potom osnovu će općine će dobiti oko 110 KM po učeniku. Međutim, u županijama gdje su općine u potpunosti odgovorne za troškove održavanja i kapitalnih investicija za osnovne škole, broj učenika će se uvećati koeficijentom 1.5.

Sedam posto općinskog udjela će biti podijeljeno među općinama na osnovu indeksa razvoja. Formulom je indeks razvoja, ili indeks fiskalnog kapaciteta izračunat na bazi podataka po stanovniku dijeljenjem prihoda od svih poreza vezanih za osobne prihode (plaće i dohodak građana) kao i poreza na promet (bez trošarinske robe) u svakoj općini u 2005. godini, sa prosječnim prihodom po stanovniku od ovih poreza u Federaciji u 2005. godini.

Podaci koji se koriste za izračunavanje indeksa razvoja uzeti su iz RAS sustava javnih prihoda. Za naredne godine, bit će potrebno donijeti odluku da li da se indeks računa samo na temelju (očekivanog) novog poreza na dohodak, ili na neki drugi način. Međutim, mnogo je važnije da indeks ostane baziran na mjerenju relativnog fiskalnog kapaciteta jer je to u skladu sa standardnom praksom Europske unije, a stručnjaci za javne financije smatraju da je to najpouzdaniji način procjene dodatnih potreba ('nerazvijenosti').

Sve općine čiji je indeks razvoja niži od 80 posto federalnog prosjeka će dobiti sredstva kroz ovu komponentu formule, na osnovu koeficijenta na osnovni iznos za izjednačavanje po stanovniku. Korištenjem službenih projekcija prihoda na jedinstvenom računu, osnovni iznos po stanovniku za izjednačavanje procjenjen je na oko 6 KM. Međutim, općine koje su ispod 20 posto federalnog prosjeka će dobiti 1.8 puta osnovni iznos. Općine koje su između 20 i 40 posto federalnog prosjeka će dobiti 1.6 puta; između 40 i 60 posto, 1.4 puta; i između 60 i 80 posto, 1.2 puta.

Članak 9 ovog Zakona takođe utvrđuje posebne koeficijente za sarajevskui, goraždansku i livnanjsku županiju. Ovi koeficijenti su kreirani tako da odražavaju specifičnosti ovih županija. Udio županije Sarajevo u prihodima sa jedinstvenog računa će biti pomnožen sa faktorom dva, dijelom zbog toga što, kao županija gdje se nalazi glavni grad entiteta pruža javne usluge ljudima koji žive u drugim dijelovima Federacije, a dijelom zbog toga što se dobar dio sredstava koja se preraspodjeljuju "potiču" iz Sarajeva, kao najbogatije županije.

Udio županije Goražde, kao najsiromašnije županije, u prihodima sa jedinstvenog računa će biti pomnožen sa koeficijentom 1.8. Udio županije Livno, kao najređe naseljene i jedne od najsiromašnijih županija, u prihodima sa jedinstvenog računa će biti pomnožen sa koeficijentom 1.1..

Kako bi se osiguralo da uvođenje novog načina raspodjele ovih prihoda ne bi izazovu proračunske udare za pojedine pod-entitetske uprave, član 21 ovog Zakona navodi da će i županijska i općinska formula biti postupno uvođena u razdoblju od sljedećih šest godina. Ovo je učinjeno pretvaranjem novčanog iznosa koji je svaka pod-entitetska uprava primala od poreza na promet u 2005. godini u "historijski" udjel u prihodima sa jedinstvenog računa. Ovaj "historijski" udjel je zatim pretvoren u "ponder" naspram udjela određenog formulom za svaku podentitetsku upravu kako bi se garantirao postupan prelazak na novi sustav.

U 2006. godini, udjel prihoda sa jedinstvenog računa koji će dobiti svaka pod-entitetska uprava će biti 90 posto baziran na historijskom dijelu i 10 posto na osnovu formule. U 2007., 2008., 2009. i 2010. godini proporcije će se godišnje mijenjati na: 70-30, 50-50, 30-70, i 10-90. U 2011. godini će se koristiti samo raspodjela na osnovu formule.

Članak 10 Zakona propisuje da sve županije – sa izuzetkom županije Sarajevo (vidi ispod) – dijele minimalno 28.5 posto prihoda od poreza na plaću sa svojim općinama na osnovu mjesta naplate. Ovo je prosječna stopa koju su sve županije dijelile sa svojim općinama u 2004. godini, ne računajući županiju Sarajevo.

Ova odredba Zakona harmonizira sustav općinskih financija u Federaciji i osigurava da sve općine dobiju prihode potrebne za pružanje javnih usluga prihvatljivog standarda. Županije koje su dijelile manje od novog 'minimalnog' dijela od poreza na promet sa općinama će morati prilagoditi svoje propise kako bi dostigle novi standard. Županije koje su dijelile više od novog načela raspodjele trebali bi izvršiti reviziju svoje politike raspodjele.¹¹

Stopa podjele za porez na plaću će se morati prilagoditi, ukoliko porez na plaće bude zamijenjen, kako se očekuje, novim porezom na osobni dohodak. Stopa i osnovica novog poreza na osobni dohodak će utjecati na to koliko novca svaka pod-entitetska uprava dobija od svog udjela. Određivanje minimalnog udjela u prihodima od poreza na osobni dohodak za općine će morati uzeti u obzir činjenicu da će implementacija poreza na osobni dohodak značiti i eliminiranje niza poreza na dohodak građana koje mnoge županije trenutno dijele sa svojim općinama.

Važno je napomenuti da članak 24. Zakona navodi da općine županije Sarajevo neće dobiti sredstva izravno sa jedinstvenog računa. Umjesto toga, iznos sredstava sa jedinstvenog računa izračunat za općine županije Sarajevo će biti prebačen u proračun županija, a županijske vlasti će nastaviti da odlučuju na koji način da financiraju lokalne uprave u Sarajevu. Isti član takođe isključuje županiju Sarajevo iz raspodjele poreza na plaće sa svojim općinama.

Poseban tretman županije Sarajevo u okviru zakona je bio nužan zbog komplicirane strukture raspodjele nadležnosti između županije Sarajevo, grada Sarajeva i sarajevskih općina, i zbog toga što županija Sarajevo još uvijek pruža većinu javnih usluga koje su u drugim županijama prenesene u nadležnost općina. Poseban tretman županije Sarajevo će se morati revidirati ako nadležnosti u okviru županije budu preraspodjeljene između županije, grada Sarajeva i sarajevskih općina.

Konačno, članak 14 definira procedure prilagođavanja Zakona u slučaju prijenosa značajnih nadležnosti između razina vlasti unutar entiteta ili između entiteta i države. Načelo navedeno u ovom članku je da adekvatno financiranje mora pratiti svaki prijenos nadležnosti, te da Ministarstvo financija Federacije predlaže Parlamentu način na koji će se utvrditi udio određene razine uprave sa jedinstvenog računa za svaku prenesenu nadležnost.

¹¹ Zakonodavci se nadaju da će županije koji su historijski dijelili više od poreza na plaću nastaviti ovu praksu, jer upravo ove županije već dodjeljuju više nadležnosti svojim općinama.

III. Financiranje između razina vlasti u RS prije uvođenja PDV-a

Sve do 2006. godine, općinski prihodi u RS su bili u velikoj mjeri ovisni o dijeljenom porezu na plaće i porezu na promet. Oko 50 posto svih općinskih prihoda potjecalo je od dijeljenog poreza na promet i oko 20 posto od dijeljenog poreza na plaće. Kao i u Federaciji, oba poreza, i porez na plaće i porez na promet, su dijeljeni na osnovu porijekla, ali su u RS lokalne uprave dobile znatno više prihoda od poreza na plaće (25 posto).

Takođe je važno pomenuti da je u RS – za razliku od Federacije – postojao mehanizam izjednačavanja općinskih prihoda. Ovaj mehanizam je bio baziran na dodjeljivanju dijela poreza na promet lokalnim upravama na osnovu razina njihove 'nerazvijenosti'. Međutim, problem je što ovaj mehanizam nije najbolje funkcionirao.

Prvi problem bio je u tome što su mjerila koja su se koristila da se odredi 'razina nerazvijenosti' lokalne uprave bila komplicirana i nedovoljno povezana sa fiskalnim kapacitetima (relativno bogatstvo). Drugi problem je bio to što su koeficijenti za različite kriterije 'nerazvijenosti' bili podložni političkim cjenkanjima i često izmjenjivani, što je najčešće vodilo ka značajnim promjenama u prihodima pojedinačnih lokalnih uprava iz godine u godinu.

Osim toga, najveći problem je bio to što je mehanizam rezultirao relativno malim fiskalnim izjednačavanjima. Čak i dodjeljivanje visokog postotka povrata dijela od poreza na promet fiskalno slabim lokalnim upravama nije osiguralo dovoljno dodatnog novca, jer je čak i sto posto od malo još uvijek malo. Dakle, razlike u prihodima općina u RS po glavi stanovnika prelazile su 15 prema 1, a fiskalno najslabije lokalne uprave su, u stvari, dobijale manje novca za izjednačenje za dodatna povećanja dijeljenog poreza na promet nego one koje su fiskalno jače.

Uostalom, kao i u Federaciji, ovakav sustav općinskih financija je morao biti promijenjen sa uvođenjem PDV-a i eliminacijom poreza na promet. Drugim riječima, bilo je neophodno da se osmisli način na koji će zamijeniti 'izgubljeni' porez na promet na općinskoj razini, kao i da se kreira novi, efektivniji mehanizam za izjednačavanje, na prvom mjestu zbog toga što je dosadašnji mehanizam bio baziran na dijeljenom porezu na promet.

IV. Objašnjenje amandmana na Zakon o proračunskom sustavu

Člankom 3 ovog Zakona utvrđeni su procenti dijeljenja dijela prihoda sa jedinstvenog računa RS, za entitet, općine i Javno preduzeće "Putevi RS". Nakon izdvajanja obaveza plaćanja vanjskog duga RS, 73.5 posto ostaje za entitet, 23 posto odlazi na općine i 3.5 posto za Javno preduzeće "Putevi RS". Ovakva raspodjela garantuje svakoj razini vlasti transparentan i predvidljiv priliv prihoda koji bi trebao rasti sa rastom ekonomije.

Članak 3 ovog Zakona takođe definiše formulu za raspodjelu ovih prihoda pojedinačnim lokalnim upravama. Ova formula definiše način na koji će općinski udjeli u prihodima sa jedinstvenog računa biti dodijeljeni pojedinačnim općinama. Formula je utvrđena na način koji u određenoj mjeri uvodi fiskalno izjednačavanje na općinskoj razini. Sredstva utvrđena na bazi ove formule su opći transferi i lokalna uprava može sama odlučiti na koji način da ih utroši, u skladu sa svojim proračunom. Najvažnija varijabla u formuli je procijenjeni broj stanovnika u svakoj lokalnoj upravi. Sedamdeset pet posto općinskog dijela će općinama biti dodijeljeno po ovom osnovu.

Ovakav način je u skladu sa praksama financiranja između razina vlasti u državama članicama Europske unije, a bazira se na činjenici da je broj stanovnika najbolja komparativna mjera za procjene rashoda lokalne uprave potrebnih za ispunjenje njenih nadležnosti. Zadnja procjena broja stanovnika Ministarstva uprave i lokalne samouprave RS će se koristiti u formulama, na način na koji se koristila, na primjer, pri definiranju razine razvijenosti lokalne uprave u 2005. godini.

Pet posto od općinskog dijela će biti dodijeljeno općinama na osnovu teritorije lokalne uprave, 15 posto će biti dodijeljeno na osnovu broja učenika u srednjim školama, i pet posto na osnovu broja učenika u osnovnim školama. Podaci o upisu korišteni u formuli za 2006. godinu su bazirani na podacima objavljenim u Ministarstvu obrazovanja RS za školsku 2004.-2005. godinu. Podatke bi trebalo ažurirati svake godine koristeći podatke iz godine koja prethodi sljedećoj godini (npr. podaci iz 2005./2006. će se koristiti za ažuriranje raspodjele za 2007. godinu).

Članak 3 ovog Zakona takođe definira posebne koeficijente koji odražavaju određene specifičnosti pojedinačne lokalne uprave. Za lokalne uprave koje primjenom formule dostignu, nakon razdoblja propisanog u članku 3, pad prihoda više od 10% u poređenju sa njihovim prihodima iz 2004. godine primjenjivaće se posebni koeficijenti na sve kriterije. Ovi koeficijenti su: Banja Luka 1.60; Gacko 1.40; Istočni Drvar 10.50; Donji Žabar 3.70; Petrovac Drinić 2.00; Oštra Luka 1.40; Laktaši 2.25; Han Pijesak 1.45; Istočno Novo Sarajevo 1.50; Pale 1.22; Ljubinje 1.20; Bijeljina 1.10; Sokolac 1.10; i Istočna Ilidža 1.05.

Kako bi se osiguralo da obračun po ovoj formuli ne proizvede proračunske šokove za pojedine lokalne uprave, članak 4 ovog Zakona navodi da će sustav raspodjele biti primjenjen u fazama u razdoblju od sljedećih šest godina. Ovo je postignuto pretvaranjem novčanog iznosa koji je svaka lokalna uprava primila od poreza na promet u 2004. godini u "istorijski" dio sa jedinstvenog računa. Ovaj "istorijski" dio je zatim pretvoren u "ponder" naspram udjela određenog formulom za svaku lokalnu upravu kako bi se garantovao postepen prelazak na novi sustav.

U 2006. godini, dio prihoda sa jedinstvenog računa koji će dobiti sve lokalne uprave će 90 posto biti baziran na istorijskom dijelu i 10 posto prema udjelu na osnovu formule. U 2007., 2008., 2009. i 2010. godini proporcije će se godišnje mijenjati u: 80-20; 60-40; 40-60; i 20-80. U 2011. godini će se koristiti samo raspodjela na osnovu formule.

Amandmani na Zakon RS o proračunskom sustavu ne utječu na iznos poreza na plaće koji entitet dijeli sa lokalnim upravama i ovaj iznos ostaje 25 posto. Ako, kako se očekuje, entitetska vlada usvoji novu regulativu o porezu na osobni dohodak, ovaj dio će morati biti prilagođen kako bi odražavao promjene u prihodima koje lokalna uprava dobija po osnovu i stopi novih promjena u porezu na osobni dohodak vis-à-vis starog poreza na plaće.

Mjesečni konsolidirani izvještaj siječanj – travanj 2006. godine

pripremila: Aleksandra Regoje

	I	II	III	IV	Ukupno
Tekući Prihodi	218,1	360,4	384,9	342,8	1306,2
<i>Porezni prihodi</i>	206,0	343,9	355,1	330,5	1235,4
<i>Neizravni porezi</i>	190,7	322,6	323,6	315,9	1152,8
<i>PDV</i>	57,3	212,7	203,7	194,4	668,1
PDV na uvoze	56,5	102,6	136,7	134,2	430,0
PDV obaveza prema PDV prijavama	0,8	100,7	75,9	76,6	254,0
PDV prema automatskom razrezu od stane UNO			0,1	0,7	0,8
PDV jednokratne uplate	0,1	9,4	2,1	0,3	11,9
ostalo			0,1	0,1	0,1
Povrat PDV			-11,2	-17,5	-28,7
Carine	33,3	30,8	41,5	39,3	144,9
Porez na promet	25,0	10,6	4,4	3,0	43,0
uvozni trošarinski proizvodi	7,8	0,2	0,0	0,0	8,1
domaći trošarinski proizvodi	1,1	2,0	0,2	0,1	3,5
ostali proizvodi	9,4	4,1	2,3	1,2	17,0
na usluge	6,5	4,0	1,7	0,9	13,1
Trošarine	62,8	56,9	63,1	66,4	249,2
uvozni pr.	50,5	45,7	48,4	54,1	198,7
u zemlji	12,3	11,2	14,7	12,3	50,5
Putarina	11,9	11,2	12,1	14,3	49,4
Ostalo	0,4	0,5	0,7	0,7	2,3
Ostali povrati			-1,9	-2,2	-4,1
<i>Direktni porezi</i>	15,3	21,3	31,5	14,7	82,7
Porezi na dohodak i dobit	6,9	10,3	20,0	3,6	40,9
Ostali poreski prihodi	8,4	10,9	11,4	11,0	41,8
<i>Neporezni prihodi</i>	11,6	16,1	29,7	12,0	69,3
<i>Donacije/grantovi</i>	0,0	0,3	0,1	0,1	0,5
<i>Transferi viših razina</i>	0,5	0,1	0,1	0,1	0,8
Tekući Rashodi	204,3	298,4	221,8	341,0	1065,4
<i>Tekući izdaci</i>	28,5	43,5	46,7	44,5	163,3
<i>Plaće i naknade</i>	25,8	37,4	39,6	37,5	140,3
Plaće	24,9	34,7	36,5	34,3	130,3
od čega: doprinosi	7,0	10,8	11,2	10,8	39,8
od čega: porezi na plate	1,6	1,9	2,1	1,9	7,5
Naknade	0,9	2,8	3,1	3,3	10,0
<i>Izdaci za materijal i usluge</i>	2,8	6,0	7,1	7,0	23,0
<i>Grantovi/Socijalni transferi/Subvencije</i>	37,5	10,3	51,3	60,5	159,6
Transferi domaćinstvima	32,5	3,6	45,2	38,3	119,5
Transferi organizacijama/institucijama	0,8	0,8	2,3	6,0	9,9
Subvencije	4,2	5,9	3,9	16,2	30,2
<i>Plaćanje kamate</i>	0,0	0,4	0,2	-0,3	0,4
<i>Ostali izdaci/potrošnja/transferi</i>	0,8	2,3	1,7	6,5	11,3
<i>Transferi sa jedinstvenog računa UNO</i>	126,4	209,7	95,3	174,6	605,9
Proračun BiH	41,1	39,2	43,1	59,4	182,8
F BiH / županijai, Direkcija za ceste	67,6	145,7	23,7	94,3	331,3
RS / gradovi, opštine, JP "Putevi RS"	13,1	15,6	18,7	11,6	59,1
Brčko Distrikt	4,5	9,3	9,8	9,2	32,8
Amortizacija vanjskog duga	8,0	27,4	21,8	17,4	74,6
Transferi nižim razinama	3,1	4,8	4,7	37,7	50,2
Vladina štednja (1 - 2)	13,8	62,0	163,1	1,8	240,8
<i>Kapitalni primici</i>	23,9	6,5	1,2	6,1	37,6
<i>Kapitalni izdaci</i>	0,1	0,8	1,5	1,2	3,6
Vladin suficit/deficit (3+4-5)	37,6	67,7	162,8	6,7	274,8
od čega: Rezerve sa jedinstvenog računa UNO	16,2	31,6	20,6	13,7	82,1

Tabela 2. Mjesečni konsolidirani izvještaj siječanj-travanj 2006. godine

Mjesečni konsolidovani izvještaj siječanj – ožujak 2006. godine

pripremila: Aleksandra Regoje

	I	II	III	Ukupno
Prihodi	208.492.050	202.461.162	474.208.746	885.161.958
Prihodi od poreza	179.149.157	165.416.682	420.977.134	765.542.973
Porezi na dobit pojedinaca i preduzeća	10.869.644	15.336.529	26.242.906	52.449.079
Doprinosi za socijalnu zaštitu (Brčko)	1.159.755	1.159.755	1.159.755	3.479.264
Porezi na plaće i radnu snagu	17.587.400	18.902.445	21.020.856	57.510.700
Porez na imovinu	1.860.187	3.069.885	2.286.621	7.216.694
Domaći porezi na dobra i usluge (po propisima do 31,12,2005)	66.582.432	30.894.351	16.400.678	113.877.461
Transferi sa Jedinstvenog računa	80.498.867	95.181.753	351.444.141	527.124.761
Ostali porezi	590.872	871.966	2.422.178	3.885.015
Neporezni prihodi	28.448.738	35.815.078	52.642.182	116.905.998
od čega: Prihodi od dividendi i udjela u profitu u javnim pod, i fin,inst	58.024	138	22.201	80.363
od čega: Prihodi od davanja prava na ekspl, priir, resursa, патената i autorskih prava	134.733	409.905	54.224	598.862
Tekuće potpore (Grantovi)	893.842	1.211.231	574.020	2.679.093
od čega: Grantovi iz inozemstva	394.863	1.086.954	466.651	1.948.468
od čega: Grantovi od ostalih razina vlasti	498.979	124.277	107.370	730.626
Ostali prihodi	313	18.171	15.409	33.893
Rashodi	201.367.042	210.791.880	260.069.216	672.228.138
Tekući izdaci	200.381.371	208.250.154	257.919.538	666.551.063
Plaće i naknade	112.676.502	123.682.945	131.135.104	367.494.551
od čega: Bruto plaće	98.496.451	106.219.733	112.327.888	317.044.071
od čega: Naknade	14.180.052	17.463.212	18.807.216	50.450.480
Doprinosi poslodavca i ostali doprinosi	5.217.129	6.085.833	6.319.050	17.622.012
Izdaci za materijal i usluge	20.082.663	28.690.876	28.643.044	77.416.583
Tekući grantovi	62.273.007	48.290.990	87.076.378	197.640.375
od čega: Grantovi drugim razinama vlade	6.272.393	8.079.508	5.476.492	19.828.393
od čega: Grantovi pojedincima	43.403.169	13.676.246	58.950.137	116.029.552
od čega: Grantovi neprofitnim organizacijama	3.217.982	13.325.620	11.303.282	27.846.884
od čega: Subvencije javnim poduzećima	8.674.322	13.030.958	10.954.823	32.660.102
Kapitalni grantovi	0	1.026.722	4.300.294	5.327.016
od čega: Kapitalni grantovi drugim razinama vlade	0	0	105.683	105.683
Izdaci za kamate i ostale naknade	132.070	472.788	445.669	1.050.526
Doznake nižim potrošačkim jedinicama	242.932	363.373	429.670	1.035.975
Ostali rashodi	742.739	2.178.353	1.720.008	4.641.100
Primitci	20.879.835	-1.411.831	-2.401.460	17.066.545
Kapitalni primitci	20.879.835	-1.411.831	-2.401.460	17.066.545
od čega: neto Primitci od prodaje stalnih sredstava	20.758.846	-1.440.630	-2.536.569	16.781.648
Neto financiranje*	878.574	5.787.655	3.012.562	9.678.792
Vladin suficit/deficit	28.883.416	-3.954.893	214.750.633	239.679.156

Neto financiranje = Primljeni krediti + primljene otplate danih zajmova - otplate kredita - pozajmljivanje

Tabela 3. Mjesečni konsolidirani izvještaj siječanj-ožujak 2006. godine

Mjesečni konsolidovani izvještaj siječanj – ožujak 2006. godine (ZENIČKO-DOBOJSKA ŽUPANIJA)

pripremila: Aleksandra Regoje

ZENIČKO-DOBOJSKA ŽUPANIJA	Županija+općine (konsolidirano)			Županija			Općine		
	I	II	III	I	II	III	I	II	III
Prihodi	14.308.502	7.638.245	36.842.552	11.196.302	4.426.474	30.752.946	3.431.860	3.546.765	6.232.325
Prihodi od poreza	11.474.926	4.695.665	32.283.407	9.717.412	3.163.934	27.867.903	1.757.514	1.531.731	4.415.504
Porezi na dobit pojedinaca i preduzeća	597.651	578.673	379.738	473.197	246.868	170.641	124.453	331.805	209.097
Porezi na plaće i radnu snagu	1.644.457	1.314.073	2.104.171	1.326.188	1.016.807	1.702.660	318.268	297.266	401.511
Porez na imovinu	372.990	547.271	727.961	0	0	0	372.990	547.271	727.961
Domaći porezi na dobra i usluge (po propisima do 31,12,2005)	7.381.443	2.148.140	2.305.680	6.545.463	1.839.071	2.053.136	835.980	309.069	252.544
Transferi sa Jedinstvenog računa	1.437.555	40.808	26.655.789	1.372.563	38.926	23.941.466	64.992	1.882	2.714.323
Ostali porezi	40.830	66.700	110.067	0	22.262	0	40.830	44.438	110.067
Neporezni prihodi	2.817.076	2.866.430	4.509.626	1.478.890	1.211.583	2.845.924	1.338.186	1.654.847	1.663.702
Tekuće potpore (Grantovi)	16.500	76.150	49.519	0	50.957	39.119	336.160	360.187	153.119
od čega: Grantovi iz inozemstva	0	46.674	37.369	0	46.674	37.369	0	0	0
od čega: Grantovi od ostalih razina vlasti	0	4.283	1.750	0	4.283	1.750	319.660	334.994	142.719
Rashodi	13.133.050	15.052.716	16.519.674	11.068.475	11.472.752	12.036.378	2.527.256	3.932.824	4.691.824
Tekući izdaci	12.751.490	14.596.323	15.772.070	11.068.475	11.472.752	12.036.378	2.145.696	3.476.431	3.944.221
Plaće i naknade	7.403.051	8.073.088	8.191.288	6.800.225	7.003.939	7.133.021	602.826	1.069.149	1.058.267
od čega: Bruto plaće	6.220.699	6.689.196	6.628.870	5.805.325	5.888.642	5.913.244	415.374	800.555	715.626
od čega: Naknade	1.182.352	1.383.891	1.562.417	994.900	1.115.297	1.219.777	187.452	268.594	342.641
Doprinosi poslodavca i ostali doprinosi	741.950	796.228	804.401	692.711	704.859	705.287	49.239	91.369	99.114
Izdaci za materijal i usluge	2.332.971	3.216.149	3.056.186	1.697.813	1.894.672	1.598.872	635.158	1.321.476	1.457.314
Tekući grantovi	2.024.060	2.303.034	3.400.464	1.810.579	1.869.283	2.599.199	676.161	786.612	1.009.794
od čega: Grantovi drugim razinama vlade	32.908	72.146	90.057	227.332	354.217	161.497	32.908	72.146	90.057
od čega: Grantovi pojedincima	1.106.452	1.558.251	2.043.093	983.789	1.191.583	1.847.702	358.011	365.311	242.422
Kapitalni grantovi	173.542	201.984	316.126	0	0	0	173.542	201.984	316.126
od čega: Kapitalni grantovi drugim razinama vlade	900	55.789	4.400	0	0	0	900	55.789	4.400
Izdaci za kamate i ostale naknade	75.916	5.842	3.605	67.147	0	0	8.769	5.842	3.605
Doznake nižim potrošačkim jedinicama	381.560	456.392	747.604	0	0	0	381.560	456.392	747.604
Primici	-459.462	251.984	-882.693	-466.307	-239.841	-513.862	149.866	509.692	-303.020
Kapitalni primici	-466.307	251.984	-882.693	-466.307	-239.841	-513.862	0	491.825	-368.830
od čega: neto Primici od prodaje stalnih sredstava	-466.307	251.984	-882.693	-466.307	-239.841	-513.862	0	491.825	-368.830
Kapitalni grantovi	6.845	0	0	0	0	0	149.866	17.866	65.810
od čega: Kapitalne potpore iz inozemstva	6.845	0	0	0	0	0	6.845	0	0
od čega: Kapitalne potpore od ostalih razina vlasti	0	0	0	0	0	0	143.020	17.866	65.810
Neto financiranje	-20.281	-12.498	-12.498	-7.783	0	0	-12.498	-12.498	-12.498
Vladin suficit/deficit	695.709	-7.174.985	19.427.688	-346.263	-7.286.120	18.202.705	1.041.972	111.135	1.224.983

Tabela 4. Zeničko-dobojska županija

Mjesečni konsolidovani izvještaj siječanj – ožujak 2006. godine (POSAVSKA ŽUPANIJA)

pripremila: Aleksandra Regoje

POSAVSKA ŽUPANIJA	Županija+općine (konsolidirano)			Županija			Općine		
	I	II	III	I	II	III	I	II	III
Prihodi	1.815.419	1.922.605	4.995.728	1.333.198	1.469.717	3.997.820	532.221	472.888	1.019.226
Prihodi od poreza	1.496.091	985.299	4.343.963	1.189.973	732.077	3.594.003	306.118	253.222	749.960
Porezi na dobit pojedinaca i preduzeća	36.023	107.810	126.959	23.994	88.095	117.154	12.029	19.716	9.805
Porezi na plaće i radnu snagu	186.113	139.599	150.909	151.856	108.714	120.727	34.258	30.885	30.182
Porez na imovinu	27.089	21.356	16.931	12.829	11.781	9.171	14.261	9.575	7.760
Domaći porezi na dobra i usluge (po propisima do 31,12,2005)	1.011.670	678.659	452.193	798.681	511.061	75.919	212.989	167.598	376.274
Transferi sa Jedinstvenog računa	208.569	5.712	3.528.121	198.984	5.712	3.266.942	9.585	0	261.179
Ostali porezi	26.627	32.164	68.851	3.629	6.714	4.091	22.998	25.450	64.760
Neporezni prihodi	285.113	438.896	470.099	109.010	239.230	222.151	176.103	199.666	247.948
Tekuće potpore (Grantovi)	34.215	498.410	181.667	34.215	498.410	181.667	50.000	20.000	21.318
od čega: Grantovi iz inozemstva	34.215	312.743	0	34.215	312.743	0	0	0	0
od čega: Grantovi od ostalih razina vlasti	0	185.667	181.667	0	185.667	181.667	50.000	20.000	21.318
Rashodi	1.930.321	2.084.005	2.595.200	1.534.249	1.690.270	1.958.711	446.072	493.735	657.807
Tekući izdaci	1.930.321	2.084.005	2.595.200	1.534.249	1.690.270	1.958.711	446.072	493.735	657.807
Plaće i naknade	1.212.293	1.240.960	1.297.876	1.025.802	1.057.236	1.095.841	186.491	183.724	202.035
od čega: Bruto plaće	986.429	1.006.704	1.024.321	836.624	860.635	876.079	149.805	146.069	148.242
od čega: Naknade	225.863	234.256	273.555	189.178	196.602	219.762	36.686	37.655	53.793
Doprinosi poslodavca i ostali doprinosi	119.786	122.838	124.306	103.505	106.156	107.804	16.282	16.683	16.502
Izdaci za materijal i usluge	425.160	508.676	623.004	311.605	342.961	372.071	113.556	165.715	250.933
Tekući grantovi	168.741	207.428	547.555	93.337	183.917	382.995	125.405	123.512	185.878
od čega: Grantovi drugim razinama vlade	11.610	17.198	138.385	2.500	101.000	120.500	11.610	16.198	39.203
od čega: Grantovi pojedincima	35.103	75.470	83.477	63.670	55.118	59.580	18.933	20.352	23.897
Kapitalni grantovi	1.636	1.636	0	0	0	0	1.636	1.636	0
od čega: Kapitalni grantovi drugim razinama vlade	1.081	1.081	0	0	0	0	1.081	1.081	0
Izdaci za kamate i ostale naknade	2.704	2.467	2.459	0	0	0	2.704	2.467	2.459
Primici	0	0	0	0	0	0	0	80.000	0
Kapitalni grantovi	0	0	0	0	0	0	0	80.000	0
od čega: Kapitalne potpore od ostalih razina vlasti	0	0	0	0	0	0	0	80.000	0
Izdaci	260.469	12.233	28.995	260.405	3.737	8.138	64	8.496	20.857
od čega: Neto izdaci za kupovinu stalnih sredstava	260.469	12.233	28.995	260.405	3.737	8.138	64	8.496	20.857
Neto financiranje	-4.397	-1.538	0	0	1.889	0	-4.397	-3.427	0
Vladin suficit/deficit	-379.767	-175.171	2.371.533	-461.456	-222.401	2.030.971	81.689	47.231	340.562

Tabela 5. Posavska županija

Napomene uz tabelu 2:

1. Konsolidirani izvještaj uključuje:
 - prihode od neizravnih poreza koje prikuplja Uprava za neizravno oporezivanje na Jedinstveni račun,
 - transfere sa Jedinstvenog računa UNO za servisiranje vanjskog duga,
 - transfere sa Jedinstvenog računa UNO za financiranje Brčko Distrikta, županija, općina i Direkcija za puteve,
 - prihode proračuna Bosne i Hercegovine sa Jedinstvenog računa UNO,
 - prihode i rashode proračuna Federacije BiH,
 - prihode i rashode proračuna Republike Srpske.
2. Podaci o prihodima i rashodima Federacije BiH i Republike Srpske nisu u potpunosti usklađeni zbog primjene različitih računovodstvenih metoda.

Napomene uz tabelu 3:

1. Konsolidirani izvještaj uključuje:
 - prihode i rashode proračuna Bosne i Hercegovine,
 - prihode i rashode proračuna Brčko Distrikta,
 - prihode i rashode proračuna Federacije BiH,
 - prihode i rashode proračuna Republike Srpske,
 - prihode i rashode proračuna osam županija FBiH (nedostaju podaci za Hercegbosansku i Zapadnohercegovačku županiju)
2. Podaci o prihodima i rashodima Federacije BiH i Republike Srpske nisu u potpunosti usklađeni zbog primjene različitih računovodstvenih metoda

Napomene uz tabelu 4:

Obzirom da je ukupan iznos grantova na stavkama „Grantovi drugim razinama vlade“ i „Kapitalni grantovi drugim razinama vlade“ na rashodovnoj strani županija manji od iznosa primljenih grantova na stavkama općina „Grantovi od ostalih razina vlasti“ i „Kapitalne potpore od ostalih razina vlasti“, te da **rashodova stavka „Grantovi pojedincima“ u sebi sadrži i grantove usmjerene kroz općinske proračune**, Odjeljenje za makroekonomsku analizu je pri konsolidaciji postupilo na sljedeći način:

- Rashodovna stavka županijskog proračuna „Grantovi drugim razinama vlasti“ netirana je sa prihodovnim stavkama općina „Grantovi od ostalih razina vlasti“ i „Kapitalne potpore od ostalih razina vlasti“;
- Preostala razlika na stavkama općina „Grantovi od ostalih razina vlasti“ i „Kapitalne potpore od ostalih razina vlasti“ netirana je sa rashodovnom stavkom županijskog proračuna „Grantovi pojedincima“.

Napomene uz tabelu 5:

U slučaju Posavske županije, ukupan iznos grantova na stavkama „Grantovi drugim razinama vlade“ i „Kapitalni grantovi drugim razinama vlade“ na rashodovnoj strani Županije veći je od iznosa primljenih grantova na stavkama općina „Grantovi od ostalih razina vlasti“ i „Kapitalne potpore od ostalih razina vlasti“, u ukupnom iznosu za prva tri mjeseca. Međutim, za mjesec siječanj taj iznos je manji, pa je Odjeljenje pri konsolidaciji za taj mjesec postupilo kao u Tabeli 4 (razlika netirana sa rashodovnom stavkom županijskog proračuna „Grantovi pojedincima“)

Iz aktivnosti Odjeljenja

17. svibanj 2006.

U Banjaluci je u organizaciji Ministarstva financija Republike Srpske i Fakulteta za poslovni inženjering i menadžment održan međunarodni okrugli stol „**PDV i efekti na privredu i društvo u BiH**“. Skupu su prisustvovali eminentni profesori iz Slovenije, Hrvatske, Srbije i BiH, predstavnici privrednika, zvaničnici asocijacija poslodavaca, sindikata i Vanjskotrgovinske komore.

U svom uvodnom izlaganju dr. **Renzo Daviddi**, šef Ekonomskog odjela Delegacije Europske komisije u BiH, je istaknuo da je uvođenje PDV-a jedna od najvećih reformi u BiH koja je implementirana u vrlo kratkom roku s obzirom na kompleksnost. Glavni efekti implementacije PDV-a u prvom kvartalu ogledaju u porastu prihoda od PDV-a iznad očekivanja, jačanju fiskalne discipline i poštivanja poreznih obaveza. Zabilježen je umjeren rast cijena, ispod očekivanog i mnogo niže nego što je bilo u zemljama u okruženju. Veliki broj obveznika je registriran za PDV-e. Nije došlo do pogoršanja stope nezaposlenosti koje bi se moglo pripisati PDV-u. Gosti iz susjednih zemalja izložili su iskustva njihovih zemalja.

Prof. dr. Gustavo Santini je na temelju loših iskustava Hrvatske istaknuo da uvesti PDV-e bez proračunskih ograničenja može dugoročno imati katastrofalne posljedice na ekonomiju zemlje. Prof. Pušara iz Srbije je naglasio da se ozbiljna država ne može graditi na svojoj ekonomiji, poreznim utajama i proračunskom deficitu, te je stoga PDV neopohodan da zamijeni neefikasan porez na promet. Na temelju iskustava Slovenije prof. Savin je istaknuo da se mora voditi računa o poreznom opterećenju privrede i tzv. "fiskalnom satu". U nedostatku monetarne, kreditne, valutne i kamatne politike Bosni i Hercegovini preostaje samo fiskalna politika. Domaći eksperti su naglasili da primjenom stope PDV-a koja je iznad neutralne dolazi do fiskalne preraspodjele u državi. Predstavnici privrede su naglasili da je PDV-e jednostavan porez i da nemaju problema u njegovoj primjeni. Sindikati su potencirali socijalnu ugroženost određenih kategorija stanovništva, lošu likvidnost privrede, rad na crno, te apostrofirali potrebu za uvođenje diferenciranih stopa. Poslodavci se zalažu za relaksirajuće odredbe Zakona o PDV-a i oslobađanja za određene djelatnosti. G. Milanović, potpredsjednik Vanjskotrgovinske komore BiH, naglasio je važnost prikupljanja podataka i analize uvoza i izvoza baziranih na konzistentnoj metodologiji i pristupu.

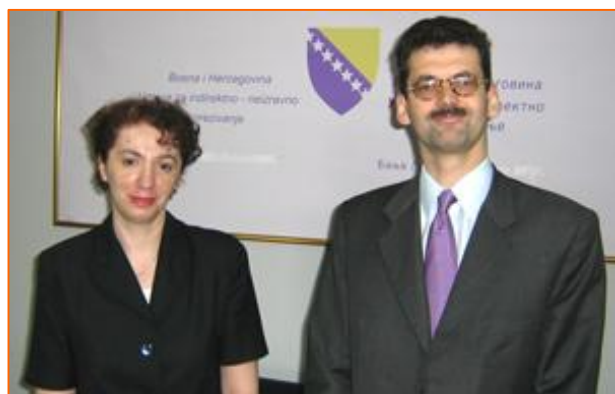
U ime UNO i Odjeljenja za makroekonomsku analizu skupu se obratila mr. sc. Dinka Antić, naglašavajući da je uvođenje PDV-a bila mnogo kompleksnija operacija za razliku od susjednih zemalja koje su samo jedan oblik oporezivanja (porez na promet) zamijenili novim (PDV). Naglasila je da javnost, privreda, udruženja, sindikati i dr. u BH nisu dovoljno upoznati sa fiskalnom strukturom u BiH. Postoji politički razina – Fiskalno vijeće, upravljački razina u sferi neizravnih poreza – Upravni odbor UNO i operativni – UNO. Isto tako, nedovoljno je poznato da zbog prijenosa nadležnosti u sferi neizravnih poreza sa entiteta na državu Upravni odbor ima specifičan položaj i presudnu odgovornost za donošenje i izmjenu propisa iz neizravnih poreza (carina, trošarina, PDV-a,..). U pogledu efekata PDV-a na privredu istakla je da u uvjetima djelovanja tržišta nije moguće stalno prilagođavati zakone da bi se olakšalo poslovanje privrednicima. Uvođenjem PDV-a stvorili su se uvjeti za ravnopravnu utakmicu na tržištu. Da bi se adaptirale novim uvjetima kompanije bi trebale da izvrše reorganizaciju i restrukturiranje, a pogotovo bi trebale da upravljaju PDV-om u sklopu financijskog menadžmenta. Potrebno je okončati proces privatizacije i otpisati dugove kompanijama koje uspješno posluju, a kojima dugovi nastali prije privatizacije predstavljaju veliki teret, da bi se na taj način podstakao razvoj i otvaranje novih radnih mjesta.

U svom završnom razmatranju g. Daviddi je zaključio da je suviše kratko vrijeme implementacije da bi se mogle dati ozbiljnije procjene efekata PDV-a. No, i nakon prvih

nekoliko mjeseci može se zaključiti da je uvođenje PDV-a uspješna reforma. Postoje određene socijalne posljedice koje se mogu amortizirati odgovarajućim instrumentima i adekvatnim socijalnim programima, prije nego uvođenjem diferenciranih stopa.

26. svibanj 2006.g.

Nj.E. g. Werner Almhofer, ambasador Republike Austrije u Bosni i Hercegovini, u Banjaluci je razgovarao s mr.sc. Dinkom Antić, šefom Odjeljenja za makroekonomsku analizu. Povod za razgovor je bio početak implementacije donacije Vlade Austrije Upravnom odboru UNO kojom se u značajnom dijelu potpomaže funkcioniranje i razvoj Odjeljenja. Razgovoru je prisustvovao i g. Michael Weiner, šef ADA¹² - Razvojne agencije Vlade Austrije u BiH, koja je zadužena za pripremu projekata koji se financiraju iz austrijskih fondova. Ambasador Almhofer se interesirao za dosadašnje aktivnosti Odjeljenja, moguće aspekte potpore Austrije u programima transfera ekspertskih znanja i edukacije osoblja Odjeljenja, kao i za probleme u svezi sa uspostavom sustava mjesečnog izvještavanja razina uprave u BiH.

Dinka Antić je naglasila da niska tehnička opremljenost izvještajnih jedinica koje dostavljaju podatke Odjeljenju predstavlja veliki problem njihovom uključivanju u suvremen, "bez papira" sustav izvještavanja preko Interneta. Ambasador Almhofer i g. Weiner su podržali napore osoblja Odjeljenja, te su izrazili spremnost da se i ADA uključi u pružanje tehničke pomoći izvještajnim jedinicama na njihovom uključivanju u sustav izvještavanja preko Interneta.

¹² ADA – Austrian Development Agency